

Ennek további történetét PAPP KÁROLY írta meg a Földtani Közlöny 1911. évfolyamában.

Az osztrák-német tudományosság és közélet, Ausztria és Bécs polgársága SUESS EDÉben fényes tehetségű, önzetlen és ideális törekvésű fiát bírta, aki soha el nem halványuló érdemeket szerzett hazájának, városának és a tudománynak.

Tágas látókörű tudása, szóban és írásban istenáldotta közlési képessége, világszerte elismert geológiai iskolát teremtett Bécsben, amelyet mindenfelől felkerestek a már kész geológusok is. SUESS nevét és tanítását a földkerekségen mindenütt ismerték és eszméi, iránya hamar az egész világ szellemi tulajdonává lettek.¹ De ha SUESS E. emléke az egész világon is, hazáján kívül, nekünk magyaroknak legközelebbi jussunk van hozzá; mert Magyarország földjén élte nemes életének legboldogabb napjait és utolsó akarata a magyar hantok alá vitte őt örök pihenésre. Illő tehát, hogy mi a legnemesebb kegyelettel őrizzük idegenből hozzánk származott barátunknak, mindnyájunk mesterének és az ideálisan igaz ember leg-tökéletesebb mintaképének emlékét.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT LXV-IK KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKI MEGNYITÓ ELŐADÁSA.

Az 1915. év február hónap 3-án tartotta

Dr. SCHAFARZIK FERENC elnök.

Tisztelt Közgyűlés!

A mai évváró ülésre kiválóan nagy és komoly időben sereglettünk össze! Már több mint egy féleve, hogy Ausztriával és hű szövetségesünkkel a Német Birodalommal, meg Törökországgal együtt a bennünket körül-özönlő ellenségeinkkel harcban állunk. A kocka ugyan még forog és a hadiszerencse még nem dőlt el, de azért mégis a legjobbat reméljük. Erőt és elszántságot e minden eddiginél ádagabb, reánk erőszakolt háborúban nemcsak az ősi dicsőség utáni vágyakozás kölcsönöz nekünk, hanem egy-

¹ Das Antlitz der Erde öt nyelvbe van átültetve. A francia fordítás (La face de la terre) Bertrand Marcel előszavával Margerie Em.-től származik, de még nincs befejezve. Ez a kiadás illusztrációkkal gazdagon van ellátva és ezért fölöttébb becses, sőt az eredeti munkának lényeges kiegészítése. Az olasz kiadást Vinassa de Regny P., az angolt Solla fordítja.

szersmind a legegyszerűbb önfentartási ösztönünk is. Ezért erős az a hitünk, hogy győzni fogunk, mert győznünk kell! Fiatal barátaink, békés időben derék munkatársaink, mind a tűzvonalban vannak s ez az egyik főoka annak, hogy békés társulati életünk lüktetése, főképen a letelt év második felében, kevésbé élénk volt, mint máskor, valamint hogy ebből kifolyólag ügyforgalmunk is tetemesen megapadt.

Az adminisztratív természetű ügyekről elsőtitkárunk, PAPP KÁROLY dr. fogja jelentését előterjeszteni, egyik-másik társadalmi ügyről pedig én magam fogok a tisztelt Közgyűlésnek referálni.

Köszönetnyilvánítás, a háború és geológia, meghívások, üdvözlések.

Mindenekelőtt szabadjon ezen alkalommal is leghálásabb köszönetünket kifejezni ESZTERHÁZY MIKLÓS dr. úr őhercegségének azért az állandó pártfogói jóakarataért, amelyben a mh. Földtani Társulatot részesíti, továbbá JANKOVICH BÉLA dr. vallás- és közoktatásügyi és br. GHILLÁNYI IMRE, földművelésügyi miniszter urak ő excellenciáiknak a most is kegyesen engedélyezett állami segítyezésért. Ha a magas kormány e segítyt éppen a háborús állapotból kifolyólag tavaly a szokottnál szűkebbre szabta ki, úgy mi ezt hazafiúi megfontolással csak természetesnek és magától értetődőnek találjuk, egyben szabadjon azonban remélnünk, hogy majdan a béke helyre állítása után a mh. Földtani Társulatnak is ismét alkalma legyen, hogy Hazánk tudományos művelődése előbbreviteléből még az eddiginél is fokozottabb módon kivehesse a maga részét. Ha azonban a geológusok itthon maradt kisebbik fele a háború tartama alatt megszorított tevékenységre van is kárhóztatva, úgy mégis egészen jól el tudnám képzelni azt, hogy a körülményekhez és viszonyokhoz mérten, esetleg speciális kérdések elintézése alkalmából vitéz hadseregünknek mi is segítségére lehetnénk; teszem pl. a talajviszonyok megítélésénél és mérlegelésénél a vidék geológiai térképei, valamint személyes látletelek alapján is, pl. védőművek létesítése alkalmával, táborhelyek kitűzésénél stb., vagy pedig a közegészségügyi szolgálatot támogatva oly pontoknak a kiszemelése által, amelyeken valamely vidéknek esetleg egészségtelen vagy kórt okozó bacillusoktól inficiált kútjai helyett a legrövidebb idő alatt új, egészséges vizű kutakat kellene létesíteni; vagy pedig ha arról volna szó, hogy hevenyészve hadi célokra utat vagy vasutat kellene építeni, vagy megrongált útvonalakat kijavítani, akkor a geológus a megkívánt célra szolgáló kőzetet leghamarább és legbiztosabban tudná felkutatni s t. eff. A geológus közreműködése egy nagy háborúban éppenséggel nem is volna új és első eset, mivel Japánország 10 év előtt az oroszokkal vívott háborújában Mandzsuriában máris alkalmazott geológusokat.

Áttérve a társulatunkhoz érkezett meghívások felsorolására, az

idő szerinti sorrendnek megfelelően mindenekelőtt jelenthetem, hogy a VI. nemzetközi, bányászati, kohászati, alkalmazott mechanikai és gyakorlati geológiai nemzetközi kongresszus elnöksége által az 1915 július 12—17-ike közt Londonban megtartandó ülészsakra mi is meghivattunk. Én magam már meg is tettem minden lépést arra, hogy azon részt vehessek és ott esetleg társulatunkat is képviselhessem, a háború kitörése azonban a hirdetett kongresszus megtarthatását kérdésessé, az én vállalkozásomat pedig tárgytalanná tette.

Ép úgy jelenthetem a tisztelt Közgyűlésnek, hogy ugyancsak a háborús állapot és ebből kifolyólag az előrelátható részvétlenség miatt a Magyar Orvosok és Természettudósok Nagyszabados f. é. augusztus végére összehívott vándorgyűlése is más időre halasztatott el.

Valóban lélekemelő volt azonban a Magyar Turista Egyesület 25 éves fennállása alkalmából tartott ünnepi közgyűlése, amelyre a mh. Földtani Társulat is meghívott. Visszaemlékezve erre a ritka szép lefolyású és résztvevői nagy számánál fogva valóban impozáns gyűlésre, amelyen a mh. Földtani Társulatot PAPP KÁROLY, elsőtitkár úrral képviselhetni és a tiszt. Magyar Turista egyesületet szóval is üdvözölhetni szerencsés voltam, valóban őszinte szerencsekívánataimat fejezem ki THIRING GUSZTÁV dr. úrnak, kedves tagtársunknak, mint a Magyar Turista Egyesület elnökének azért, hogy e díszes közgyűlés keretében az összes hazai turista egyesületek országos szövetséggé megalakulása útját oly biztos és tapintatos kézzel egyengette.

Örömmel jegyzem továbbá fel, hogy az elmúlt év december 22-ikén S. SEMSEY ANDOR dr. urat, a mh. Földtani Társulat tiszteleti tagját, társulatunknak állandóan meleg pártfogóját 81-ik születése napja alkalmából egy üdvözlő irat alakjában Tátraszéplakon felkerestük, mire őtől válaszképpen szívélyes szavú köszönő levél érkezett.

SUESS EDE, WARTHA VINCE és
HERMAN OTTÓ halála.

Jelentésem második részében tisztelt Közgyűlés, sajnós gyászos visszaemlékezéseket kell felújítanom, amennyiben a múlt év folyamán három érdemes tagját veszítette el Társulatunk.

Április 26-án elszólította a halál az élők sorából SUESS EDE tiszteleti tagunkat, a bécsi egyetemen a geológiának nagyhírű, már mintegy 10 év óta nyugalomba lépett tanárát és sok éven át a bécsi tudományos Akadémia elnökét, 83 éves korában. Utolsó akaratához híven a sopronmegyei Márcfalván temették el, ahol a mh. Földtani Társulat Választmánya határozatából megjelentem, bucsúztatót mondtam és ravatalára koszorút helyeztem. SUESS EDE évtizedeken át utólérhetetlen s valóban művészi mestere volt a geológiának és az ő élesen ítélő elméjének kikapcsolódását még sokáig

fogja megérezni a tudomány. Érdekes, hogy SUESS EDE szigorúan geológiai szakmunkásságán kívül néhány sikerült korrajzot is ért, amelyekben a magyarok iránt táplált meleg szimpátiáját kifejezésre juttatta. Az ő felettébb gazdag tartalmú életéről és tudományos működéséről még ezen a gyűlésen LÓCZY LAJOS tiszteleti tagtársunk fog majd részletesebben megemlékezni.

Julius 20-án halt meg továbbá súlyos és hosszadalmas betegség után, 71-ik életévében WARTHA VINCE nyug. műegyetemi tanár. A boldogult 1868 óta tartozott társulatunk kötelékébe, amelybe őt rendes tagnak néhai SZABÓ JÓZSEF ajánlotta volt. Mint kiváló kémikus és kitűnő kémiai technológusnak irányító hatású volt az ő szereplése. Szakadatlan munkásságban eltöltött és sok szép eredményben gazdag életében kutatva és oktatva hatalmasan járult hozzá Hazánk közgazdasági állapotainak magasabbra emeléséhez és fejlesztéséhez. Közel egy félszázadon át sűrűn találkozunk a természettudományok és az iparnak majdnem minden ágában, valamint a közegészség terén is az ő nevével, s a meddig az egészsége engedte mindig csak jó példával láttuk őt előljárni. De ha az utóbbi években a gyilkos kórral a szívében félre is kellett állnia, és karja meg elméje pihenésre is volt kárhóztatva, úgy mégis azt hiszem, benső megnyugvással tölthette el lelkét az a tudat, hogy élete feladatát az utolsó pontig híven bevégezte. Eléggé meg nem becsülhető érdeme az, hogy a magyar technológusoknak egész menzedékét nevelte az életnek és succrescentiájáról bőségesen gondoskodott.

De nemcsak mint első modern, magyar technológus biztosított magának WARTHA VINCE a magyar Parnassusban hallhatatlanságot, hanem azonfelül még sok más irányban is talált az ő élénken megfigyelő szeme feljegyezni és gyűjteni valót. Ez a nemes szenvedélye hozta őt közelebb a természettudományok más ágaihoz és nem utolsó sorban, mint a híres ESCHER VON DER LINTH egykori jeles tanítványát a mineralógia és a geológia tudományaihoz is. Sőt — ami a mi körünkben különösen megemlíteni való — mint fiatal tanár egy időn át helyettesként elő is adta a kir. magyar Józsefműegyetemen nemcsak az ásványtant, hanem a földtant is. Ő vizsgálta meg a serpentin és a klorit bonyodalmas csoport ásványait, ő fedezte fel a budai hegyekben a fluorit előfordulását, ő írt a Ny-i magyarországi feltűnést keltő szokatlan porhullásról, szóval semmi sem került ki éber figyelmét még a szomszédos mesgyéken sem. Egy-egy ténynek a felfedezése, vagy valami igazságnak a megközelítése őt, a minden nemesért és szépért hevülőt mind megannyiszor valósággal lánggra lobbantotta.

Az ő sokoldalú érdemeiről szorosabb szaktársai tüzetesebben fognak majd megemlékezni, részint a m. tud. Akadémiában, részint pedig a kir. Természettudományi Társulatban, valamint a magyar Kémikusok Körében is, de azért mély hálával gondolunk vissza mi is az ő vonzó személyiségére és a mi körünkben kifejtett tevékenységére és nem kisebb kegyelettel őrizzük meg mi is áldott emlékét!

Temetésén a mh. Földtani Társulat megbízása folytán jelen voltam és néhány bucsúszó kíséretében koszorút is helyeztem WARTHA VINCE, nagyérdemű tagtársunk sírjára! Pihenjen meg békében!

A mh. Földtani Társulat harmadik jó barátja, akit a Mindenható az élők sorából magához szólított, HERMAN OTTÓ volt, aki 80-ik évében balesetnek lett az áldozata és ebből kifolyólag rövid betegség után december 27-én meghalt. HERMAN OTTÓ neve tündöklő csillag a magyar tudományosság egén! Szerencsés vállalkozással sok mindenféle témával foglalkozott és gyakorlott kézzel mindig akkor fogta meg az eke szarvát s ott törte fel vele a rögöt, amikor és ahol erre legnagyobb volt a szükség. Alapjában zoológus létére legtöbbször állattani kérdésekkel foglalkozott, de közben több ízben valóságos tudományos mentő munkát is fejtett ki, különösen a magyar halászat és a magyar pásztorélet ethnográfiája körül. Mi hozzánk a prae-historia és a Barlangkutató Szakosztály révén került közelebbre. Ő volt ugyanis az, ki a Miskolc városában talált kőszakócában határozottan a diluviális ember hamisítatlan eszközét felismerte és aki az ellenkező véleményekkel szemben több fiatalabb barátjával ezen nézetét végre fényes diadalra is juttatta. Ezért választotta meg őt a mi Barlangkutató Szakosztályunk tiszteleti tagjává, amire ő mind haláláig büszke is volt. HERMAN OTTÓ párját ritkító egyénisége fölött LAMBRECHT KÁLMÁN dr. mondott szép és mélyen átérzett emlékbeszédet a mh. Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztálya legutóbbi, a múlt hónapban tartott évváró gyűlésén!

December 29-én kísértük hült tetemét örök nyugalomra, amikor társulatunk babérkoszorúját az Elnökség rakta le ravatalára. HERMAN OTTÓnak, a magyarság egyik legtüzesebb bajnokának nem adatott meg, hogy a mostani nagy harcok végét megláthassa! Áldott legyen emléke!

Ezzel jelentésem végére érve, van szerencsém a mh. Földtani Társulat 1915-ik évi közgyűlését megnyitottnak nyilvánítani.

* * *

Az Elnök üdvözlő beszéde Dr. LÓCZY LAJOShoz a «Szabó József» érem odaitélése alkalmából.

Méltóságos Uram!

Mélyen tisztelt Barátom dr. LÓCZY LAJOS!

Örömmel tudatom Veled, hogy a mh. Földtani Társulat Választmánya beható bírálat és eszmecsere alapján a Balatonról írott munkádat találta olyan teljes súlyúnak, amelyet az idén esedékes «S z a b ó J ó z s e f» érdmével kitüntetni óhajt.

Az a vaskos kötet, mely a Balaton tudományos tanulmányozásának eredményeiről szól, kétségtelen olyan nagyszabású, kimerítő és szigorúan tudományos mű, amely már magában véve is hatalmasan kimagasló az

utóbbi hat év magyar geológiai irodalmából. Ezt az elvitázhatatlan tényt mindenki egyértelműen így ítéli meg. Én azonban mindnyájunknak ezen véleményén kívül mégis abban a nézetben is vagyok, hogy ez a műved az egész eddigi tudományos működésed hosszú láncolatának pusztán csak egyik szeme, amelyhez a jövőben szükségképen még további gyöngyök is sorakozni fognak.

Amikor Te Néked, mélyen tisztelt Barátom, közel 40 év előtt gróf SZÉCHENYI BÉLA tiszteleti tagunk expedíciójával Közép-Ázsia távoli területeit, azoknak magas hegyláncoktól körülövezett medencéit beutazhatni és tanulmányozni alkalmad volt, legott megvillant Te Benned az a gondolat, hogy azok a tájak édes Hazánk nagy sík Alföldjeinek sok tekintetben hasonló másai. E gondolat a Te elmédben csakhamar eszmévé változott, amelynek hatása alól többé már nem szabadulhattál, de szabadulni nem is akartál. Teljesen átengedve Magad az alig megfogant probléma bűbajos varázsának, szüntelenül szóval és tettel, minden egyes lépésseddel, ilyen magasabb szempontból tekintve a dolgot azon munkálkodtál, hogy kárpátövezte Hazánk fiziográfiáját tisztázzad és modern alapra fektessed.

Sok, igen sok részletmunkát végeztél, mire végre mély gondolataidat szép formába öntve mindnyájunkat a Balatonoddal megajándékoztál. Szerintem azonban a «B a l a t o n» csak címe ennek a művednek, csak mintegy fogantyuja egy sokkal nagyobb egységnek, nevezetesen majdnem az egész Dunántulnak. Igenis a Balaton szerénykedő címtáblája mögött a D u n á n t ú l n a k, vagyis a nagy pannoniai medence ama részének bonyodalmas geológiai ismertetése rejtőzik, mely a mélyebb fekvésű Nagy Alföld pleisztocén nivója fölé jobban kiemelkedve, úttörő, monografikus tárgyalásra legalkalmasabbnak látszott.

Ezt ma mindenki így látja, a Balaton környéke geofizikai alkotását igen természetesnek, a reá vonatkozó leírásokat és logikus következtetéseket pedig szinte magától lepergőknek találja, — ennek a nagyszabású témának diszpozícióját előre megtervezni azonban, azt részletében kidolgozni és ezzel egy olyan monumentális példát fölállítani, mint amilyen a Balatonról szóló műved, az szerintem mélyen tisztelt Barátom olyan kiváló tudományos cselekedet, amire csak igazi mester képes.

Fogadd végre ezekután, méltóságos Uram és mélyentisztelt Barátom a mh. Földtani Társulat elismerő köszönétét, valamint az ezt kifejező látható jelvényét: a «Szabó József» érmet!